הפרשה בקצרה:

לאחר שנים רבות שבהן רבקה הייתה עקרה – נולדים התאומים: עשיו ויעקב. עשיו הוא הבכור, אבל יעקב רצה את הזכויות של הבן הבכור. הוא מכין לעשיו נזיד עדשים, וכאשר שב עשיו מהשדה, הוא מתפתה למכור את הבכורה ליעקב, תמורת נזיד העדשים. יצחק מבקש לברך את בניו לפני מותו. יעקב מתחפש לעשיו ויצחק, שמאור עיניו נחלש, לא מגלה את המעשה, ומברך את יעקב בברכה שהועיד לעשיו. עשיו הוא שמגלה את הדבר, ומחליט להרוג את יעקב. בעצת אמו בורח יעקב לחרן, מקום מגוריו של לבן, דודו, אחי אמו.

השיעור בנקודות:

פתיחה: בפרשתנו מסופר על המאבק שהתנהל בין עשיו ליעקב בבטנה של רבקה, אותו מאבק שאנו מכירים היטב מאלפי שנות גלות של התמודדות עם היצר הרע והנפש הבהמית. כעת אנו עומדים רגעים ספורים לפני הגאולה, ונשאלת השאלה: מהי הדרך הנכונה ביותר לזירוז הגאולה ולניצחון הסופי במאבק שהחל בלידת עשיו ויעקב ויסתיים בקרוב בגאולה האמיתית והשלימה?

חלק ראשון: לפי דברי הגמרא, לעתיד לבוא אנו נקרא ונאמר דווקא ליצחק: "אתה אבינו". אפשר להסיק מכך, שדווקא ביצחק ובדרכו יש מעלה מיוחדת שקשורה במיוחד לתקופת הגאולה. והשאלה היא: מה ייחודו של יצחק על פני שאר האבות ומדוע דווקא הוא קשור במיוחד לגאולה?

מבוא להסבר: יצחק היה שונה מאביו, והשוני ביניהם התבטא גם בדרכם בהתנהגותם ובמסר שהם העבירו לנו, בני ישראל. ישנם הבדלים משמעותיים בין התנהגותו ומהלך חייו של אברהם אבינו לבין התנהגותו ומהלך חייו של בנו, יצחק: אברהם ירד והשפיל עצמו אל מקורביו כדי להחדיר בהם אמונה, ואילו יצחק העלה ורומם את מקורביו לדרגת האמונה.

שאלה: איזו דרך עדיפה? בדרכו של מי מהאבות עלינו לצעוד להבאת הגאולה?

הסבר: שיטתו של יצחק אבינו קשורה יותר לגאולה. כיוון שיצחק מסמל את המעמד השלם של עם ישראל, שמקומו האמיתי אינו בגלות, אלא במצב של גאולה, בארץ-ישראל. ולכן, נדמה כי בזמן הגלות עם ישראל צריך לפעול בשיטתו של אברהם: לנדוד ממקום למקום, להגיע לכל קצווי תבל, מתוך מטרה לפרסם את שם ה' ואת בשורת הגאולה ולהשכין קדושה בכל מקום.

מסר והוראה: בעומדנו ברגעים האחרונים של הגלות, לפני בוא הגאולה, צריך לשלב בין דרכו של אברהם לדרכו של יצחק. לעסוק גם בפרסום שם ה' בעולם והפצת בשורת הגאולה בכל מקום, וגם בהגברת הקדושה הפנימית וההכנה האישית והעצמית למצב של גאולה, ובאופן שזה יקרין מאיתנו החוצה. וכך נגיע למצב המופלא שיהיה לעתיד לבוא ויתרחש במלך המשיח, שיצטרפו בו גם יחד, שתי המעלות האדירות של אבותינו הקדושים - אברהם ויצחק.

מקור 1: בראשית פרק כה פסוקים כא-כג

וַיֶּעְתַּר יִצְחָק לַה' לְנֹכַח אִשְׁתּוֹ כִּי עֲקָרָה הִוא וַיֵּעָתֶר לוֹ ה' וַתַּהַר רִבְקָה אִשְׁתּוֹ, וַיִּתְרֹצֲצוּ הַבָּנִים בְּקִרְבָּהּ וַתֹּאמֶר אִם כֵּן לָמָּה זֶּה אָנֹכִי וַתֵּלֶךְ לִדְרֹשׁ אֶת ה', וַיֹּאמֶר ה' לָהּ שְׁנֵי גוֹיִם בְּבִטְנֵךְ וּשְׁנֵי לְאֻמִּים מִמֵּעַיִךְ יִפָּרֵדוּ וּלְאֹם מִלְאֹם יֵאָמֵץ וְרַב יַעֲבֹד צָעִיר:

מקור 2: תלמוד בבלי מסכת שבת דף פט עמוד ב

לעתיד לבא יאמר לו הקב"ה לאברהם: "בניך חטאו לי!" אמר לפניו: "ריבונו של עולם, ימחו על קדושת שמך!" אמר: "אימר ליה ליעקב דהוה ליה צער גידול בנים אפשר דבעי רחמי עלייהו". אמר ליה: "בניך חטאו". אמר לפניו: "ריבונו של עולם, ימחו על קדושת שמך!". אמר: "לא בסבי טעמא ולא בדרדקי עצה".

אמר לו ליצחק: "בניך חטאו לי". אמר לפניו: ריבונו של עולם! בני ולא בניך?! בשעה שהקדימו לפניך נעשה לנשמע קראת להם "בני בכורי" - עכשיו בני ולא בניך?!

ועוד כמה חטאו?! כמה שנותיו של אדם? שבעים שנה. דל עשרין דלא ענשת עלייהו, פשו להו חמשין. דל כ"ה דלילותא, פשו להו כ"ה. דל תרתי סרי ופלגא דצלויי ומיכל ודבית הכסא, פשו להו תרתי סרי ופלגא. [תוריד 20 שאתה לא עונש עליהם, נשארו50.תוריד25שלהלילות,נשארו25.תוריד 12.5 אכילה, שינה ושירותים, נשארו 12.5].

אם אתה סובל את כולם - מוטב. ואם לאו - פלגא עלי ופלגא עליך. ואת"ל כולם עלי - הא קריבית נפשי קמך! [ואם לא - חצי עלי וחצי עליך. ואם תרצה לומר כולם עלי - הרי הקרבתי את נפשי לפניך].

פתחו ואמרו "כי אתה אבינו". אמר להם יצחק: עד שאתם מקלסין לי קלסו להקב"ה. ומחוי להו יצחק הקב"ה בעינייהו [ומראה להם יצחק הקב"ה בעיניהם]. **מיד נשאו עיניהם למרום ואומרים "אתה ה' אבינו גואלנו מעולם שמך".**

מקור 3: מאמרים מלוקטים א מאמר כ"ף מרחשון ה'תשמ"ה

יובן זה בהקדים דכל הסיפורים שבתורה (מלשון הוראה) הם הוראות לכל אחד ואחד מישראל. ובפרט מעשה אבות [ואמהות] שהם סימן ונתינת כח לבנים. דכיון שהם האבות [והאמהות] של כל אחד מישראל, לכן הענינים והעבודות שלהם נמשכים בירושה לכל אחד מישראל.

מקור 4: תורה אור תולדות דף יז עמוד ג

וזהו מעשה אברהם הכנסת אורחים שנתן לערביים לאכול ואח"כ אמר להם דעו למי מברכים כו' בכדי להיות גילוי אלקות למטה שגם הערביים יכירו גדולתו כו' כ"ז הוא בחי' אברהם המשכה מלמעלה למטה. ויצחק הי' חופר בארות שהוא בחי' גילוי ממטה למעלה מהעלם לגילוי כמשל הבור אשר המים שם בהעלם וע"י החפירה נגלו המים כו'.

מקור 5: פרש"י על בראשית פרק כה פסוקים ט' וי"ז

"יצחק וישמעאל" - מכאן שעשה ישמעאל תשובה והוליך את יצחק לפניו והיא שיבה טובה שנאמר באברהם.

"ויגוע" - לא נאמרה גויעה אלא בצדיקים.

מקור 6: לקוטי שיחות כרך כה שיחת תולדות ב [תרגום מאידיש]

ועל דרך זה באה ההוראה ליושבי אהל שכל עיקר עסקם הוא בד' אמות של תורה והלכה (ותפלה) – שבנוסף לזה צריכים הם לצאת מזמן לזמן לקרב יהודים לה' ולתורתו . . ועל ידי עבודה זו, שמעמידים תולדות לה' ולתורתו באופן העבודה הנלמדת מיצחק אבינו, הרי רק ממהרים את הזמן שבו "יאמרו ליצחק כי אתה אבינו", בגאולה האמיתית והשלמה, ואז ימלא שחוק פינו.